

KARINTHY FRIGYES SZÁRMAZÁSÁNAK ANYAKÖNYVI FORRÁSAI

Czeizel Endre és Erős Erika 1995-ben jelentette meg a Karinthy család genetikájáról szóló könyvét.¹ A szerzőpáros e művében főleg Karinthy Frigyes és családja genetikai elemzéséről esik szó, de a fellelhető irodalmi feldolgozások és visszaemlékezések alapján Karinthy családfáját is megpróbálták – több-kevesebb sikerrel – rekonstruálni.

Az alábbi rövid tanulmányban, illetve adattárban a fenti műhöz kapcsolódva, azt kiegészítve szeretnék szót ejteni Karinthy Frigyes kevéssé ismert és – a felkutatott anyakönyvi adatok birtokában – most már hitelesnek mondható származásáról.

Karinthi József, az apa

A Czeizel–Erős szerzőpáros semmi biztosat nem tudott kideríteni Karinthy Frigyes édesapjának a származásáról. Ezért a könyvükben e témáról mindössze néhány hipotézist említenek meg, melyek a következők:

1. „Amikor Karinthy József a lányánál, Gizellánál lakott Norvégiában, lánya és veje érdeklődött származásáról. Bizalmas válasza szerint ő az esztergomi érsek és egy német nevelő nő törvénytelen gyermeke, akit egy zsidó család nevelt fel.”²

2. „Karinthy Ferenc [Frigyes fia] 1970. március 7-én, Münchenben találkozott Újváryval, apja volt barátjával, aki beszélt neki nagyapja származásáról. Hadd idézzek szó szerint a Naplóból [Karinthy Ferencéből]. »Apám egyszer, állítólag, részegen megvallootta neki, hogy ... nagyapját Karbaumernak hívták. S ez a nagyapja, aki zsidó volt, keresztény nőt vett el, akkor keresztelkedett ki és vette föl a Karinthy nevet. De apám apja, vagyis a nagyapám mégsem ennek a Karbaumernak a fia. Ez ugyanis – így Újváry – a Majláth grófoknak volt az egyik tisztartója ... és nagyapám állítólag a gróf bedolgozása folytán jött létre.«³

A fenti két – vagy inkább három – hipotézis azonban teljesen a képzelet szüleménye. A valóságban Karinthi József szüleit Kohn Lipótnak és Glück Máriának hívták és mindketten izraelita vallásúak, illetve zsidó származásúak voltak. Ezen állításom bizonyítékként a pesti – Deák téri – német evangélikus egyház anyakönyveit említem meg, amelyekben sikerült megtalálnom Karinthy Frigyes szüleinek a keresztelési bejegyzéseit. A dokumentumokból egyértelműen kiderül, hogy Karinthi József és felesége, Engel

¹ CZEIZEL Endre, ERŐS Erika, *Számadás a táalentomról: A Karinthy család genetikai elemzése*, Bp., 1995.

² *Uo.*, 18.

³ *Uo.*, 19.

Karolina, valamint négy lányuk, Elza, Etelka, Gizella és Emília 1886. január 3-án keresztelkedett meg, pontosabban tért át a zsidó vallásról az evangélikusra.⁴ Karinthi József keresztelési bejegyzése a következő adatokat tartalmazza:

A születés ideje: *1846. márc. 28.*
A keresztelés ideje: *1886. jan. 3.*
A megkeresztelt neve: *József Ernő*
Neme: *fi*
Törvényessége: *Trs. [törvényes]*
Szülei: *Kohn Lipót és Glück Mária, mőz. val. [Mózes vallású]*
Lakhelye: *Budapest, VII. Damjanich 27.*
Keresztszülei: *Fuszek Tivadar irodafőnök, Gulden Gyula gyárigazgató*
Keresztelő: *Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]*
Megjegyzés: *Kohn József nevét Karinthira változtatta.
Belügym. 1874iki jul. 6án 27756. sz. rendelete.*⁵

Mint a fenti keresztlevélből kiderül, az édesapa a Veszprém vármegyei Pápán született 1846-ban. Sajnos azonban a pápai izraelita anyakönyvek csak nagyon töredékesen maradtak fenn, így ott sem Kohn – Karinthi – József, sem az édesapjára, Kohn Lipótra utaló adatot nem találtam. Sikerült azonban ráakadnom az édesanya, Glück Mária halotti anyakönyvi bejegyzésére, amely így szól:

A halott neve: *Kohn Lipótné szül. Glück Mária*
Foglalkozása: *magánzónő*
Születési helye: *Pápa*
Neme: *nő*
Állapota: *özvegy*
Életkora: *75 éves*
Betegsége: *tüdőlob*
A halálozás ideje: *[1892.] január 27én éjjeli 11 órakor*
A halálozás helye: *Pápa, László utca 229. szám*
A temetés helye és ideje: *Pápa, január 29én délután*⁶

Ezek szerint a férj, Kohn Lipót mindenképpen 1892 előtt hunyt el, mivel ebben az évben Glück Mária már özvegy volt. Az elhunytának helye pedig bizonyosan Pápa volt, mivel az ottani zsidóságról szóló kismonográfia említést tesz Karinthy Frigyes nagyapjá-

⁴ Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL), X 2137, A pesti német evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai (a továbbiakban: X 2137). Kereszteltek anyakönyve, V. köt., 136. 1–6. fsz.

⁵ MOL, X 2137. Kereszteltek anyakönyve, V. köt., 136. 1. fsz.

⁶ MOL, X 5515, A pápai izraelita egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai. Meghaltak anyakönyve, 366. 20. fsz.

ról, a régi pápai zsidó temetőben nyugvó „Kohn bácsiról, aki az Ó-Kollégium udvarán állott szerény kis lakásban óra és esernyő javítással tengette életét”.⁷

A Kohn vezetéknev és a zsidó származás további bizonyítéka még Karinthy József és Engel Karolina házassági anyakönyvi bejegyzése is. Nevezettek ugyanis 1878. december 1-jén a pesti neológ izraelita egyház templomában – nem a zsinagógájukban, amely a Dohány utcában található – fogadtak örök hűséget egymásnak. Az esketési anyakönyv a következő adatokat tartalmazza:

A vőlegény neve:	<i>Karinthy József</i>
Foglalkozása:	<i>könyvkereskedő</i>
Születési helye:	<i>Pápa</i>
Szülei:	<i>Kohn Lipót, Glück Mari, órás, Pápa</i>
Lakhelye:	<i>[Budapest] Kishíd utca 3.</i>
Életkora:	<i>32</i>
Állapota:	<i>nőtlen</i>
A menyasszony neve:	<i>Engel Lina</i>
Születési helye:	<i>Budapest</i>
Szüleinek neve:	<i>Dávid, Sternberg Katalin, magánzó, Budapest</i>
Lakhelye:	<i>[Budapest] Gizellasor, Haas-palota</i>
Életkora:	<i>28</i>
Állapota:	<i>hajadon</i>
Az esketés ideje:	<i>1878. december 1.</i>
Az esketés helye:	<i>templom</i>
A tanúk neve:	<i>Engel Dávid, N. Fülöp</i>
Az eskető neve:	<i>Dr. Kayserling [Meyer, rabbi]</i> ⁸

Karinthy József halálát a Czeizel–Erős szerzőpáros 1920-ra teszi,⁹ Kosztolányi Dezsőné Karinthy Frigyesről szóló könyvének a jegyzetében pedig 1922 van feltüntetve.¹⁰ Az édesapa azonban pontosan e két év között, azaz 1921-ben hunyt el. Cselovszky Ferenc, a Deák téri Evangélikus Egyházközség lelkesze volt szíves számomra megküldeni Karinthy – így, „y”-nal – József halotti anyakönyvi bejegyzésének az adatait, melyek a következők:

A halálozás ideje:	<i>1921. november 4.</i>
A halott neve:	<i>Karinthy József, özvegy, nyugalmazott tisztviselő</i>
Születési helye:	<i>Pápa</i>

⁷ SZALAI Antal, *A pápai zsidóság története és a hitközség szerepe a város társadalmi életében*. Pápa, 1996, 29.

⁸ MOL. X 5522, A pesti neológ izraelita egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai. Házasultak anyakönyve. XXXII. köt., 265, 313. fsz.

⁹ CZEIZEL–ERŐS, *i. m.*, I. ábra.

¹⁰ KOSZTOLÁNYI Dezsőné, *Karinthy Frigyesről*. Bp., 1988, 177.

Lakhelye: *Budapest, VIII. Népszínház u. 49.*
Neme: *férfi*
Életkora: *75 év*
Betegsége: *parkinsonkór*
A temetés helye és ideje: *[Budapest] Újtemető, 1921. november 7.*
Az eltemető neve: *Csengődy Lajos¹¹*

Engel Karolina, az anya

Czeizel Endre és Erős Erika kutatásai szerint „Karinthy József feleségül a német származású Engel Karolát (Szerénát) vette. Az ő őseit sem ismerjük. Karinthy Ferenc Naplójában leírt egy beszélgetést 1971. március 20-án nagybátyjával, Józseffel, aki szerint anyja félzsídó volt, de az apja, Karinthy József nem.”¹² Engel Karolina azonban nem volt német származású. A már említett pesti német evangélikus egyház keresztelési anyakönyveiből – illetve a fentebb közölt házassági anyakönyvből – ugyanis egyértelműen kiderül, hogy férjéhez hasonlóan ő is egy izraelita vallású család gyermekeként látta meg a napvilágot. Karinthy Józsefné keresztelési bejegyzése a következő adatokat tartalmazza:

A születés ideje: *1851. aug. 13.*
A keresztelés ideje: *1886. jan. 3.*
A megkeresztelt neve: *Karolina Szeréna, férj. Karinthiné*
Neme: *nő*
Törvényessége: *Trs. [törvényes]*
Szülei: *Engel Dávid és Sternberg Katalin, mőz. val. [Mózes vallású]*
Lakhelye: *Budapest, VII. Damjanich 27.*
Keresztszülei: *Fuszek Tivadar irodafőnök, Gulden Gyula gyárigazgató*
Keresztelő: *Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]¹³*

Ugyancsak téves a szerzőpáros azon közlése is, mely szerint Engel Karolina 1893-ban hunyt el.¹⁴ Ha a Czeizel–Erős szerzőpáros tüzetesebben átnézte volna Karinthy Frigyes fennmaradt gyermekkori naplóit – amelyekre ráadásul többször is hivatkoznak a művében –, akkor megtudhatták volna, hogy mi az édesanya halálának a helyes dátuma. Karinthy ugyanis ezt írja 1899. január 26-án a naplójába: „Ma, jan. 26 án van a boldogult mama halálának az év forduló napja. Itt ülök az íróban, papa, mint rendesen 4 fekete fátyollal bevont gyertyát köztük mama arczképét. (Szegény Józs de jajgat odabent.) Van

¹¹ Deák Téri Evangélikus Lelkészi Hivatal. Meghaltak anyakönyve, T. IV. köt., 203, 263. fsz.

¹² CZEIZEL–ERŐS, *i. m.*, 22.

¹³ MOL, X 2137. Keresztelték anyakönyve, V. köt., 136, 2. fsz.

¹⁴ CZEIZEL–ERŐS, *i. m.*, 21.

elég alkalmam most vissza gondolni 5 év előttrre, Január 26 ikára ... Bizony nagyon de nagyon szomorú nap volt ez...”¹⁵

Azonban nem Czeizel Endrécék az egyetlenek, akik rosszul határozták meg az édesanya halálának a dátumát. A legtöbb Karinthy-életrajzban ugyanis szintén az szerepel, hogy Engel Karolina halálakor Frigyes fia hat éves volt, tehát annak 1893-ban kellett bekövetkeznie.¹⁶ A téves adat valószínűleg magától Karinthy Frigyesről származik, aki az *Anyám* című novellájában a következőket írja édesanyja haláláról: „Még nem voltam hatéves, mikor anyám meghalt. ... Odamentem az ablakhoz, és kinéztem a szemerkélő novemberi esőbe.”¹⁷

Eszerint ha a haláleset novemberben következett be és Karinthy Frigyes még nem volt 6 éves, akkor az csak 1892-ben történhetett, mivel Karinthy 1893. június 25-én töltötte be a hatodik életévét.

A valóságban azonban Karinthy Józsefné 1895. január 26-án – mint ahogy azt a fia helyesen írja gyermekkori naplójában – hunyt el Budapesten. Halotti anyakönyvi bejegyzése – amely nem a pesti német, hanem a magyar evangélikus egyháznál lett feljegyezve – a következő adatokat tartalmazza:

A halálozás ideje:	1895. január 26.
A halott neve:	Engel Sarolta, Karinthy József tisztviselő neje
Születési helye:	Bpest
Lakhelye:	Bpest, VII. József körút 51.
Neme:	nő
Életkora:	44 év
Betegsége:	súlyos sárgaság, szívhűdés
A temetés helye és ideje:	Budapest, 1895. január 28.
Az eltemető neve:	Melis János
Megjegyzés:	Hullaházból temettetett. A meghaltak utóneve születési anyakönyvi kivonata alapján Lina-ra helyesbítettik. ¹⁸

A Karinthy testvérek

Czeizel Endrécék kutatásai szerint Karinthy József és Engel Karolina házasságából hat gyermek – 1879-ben Elza, 1880-ban Etelka, 1882-ben Gizella, 1885-ben Emília, 1887-ben Frigyes és 1892-ben József – született.¹⁹

¹⁵ KARINTHY Frigyes, *Gyermekkori naplók 1898–1899, 1899–1900*, Bp., 1997, 32.

¹⁶ Ilyen például HALÁSZ László. *Karinthy Frigyes alkotásai és vallomásai tükrében*. Bp., 1972. 265; SZALAY Károly, *Karinthy Frigyes*, Bp., 1961, 7.

¹⁷ KARINTHY Frigyes, *Anyám* = KARINTHY Frigyes, *Gurul a pénz*, Bp., 1983, 231, 233.

¹⁸ MOL, X 2136, A pesti magyar evangélikus egyház anyakönyveinek mikrofilmmásolatai. Meghaltak anyakönyve, XXII. köt., 240, 20. fsz.

¹⁹ CZEIZEL-ERŐS, *i. m.*, I. ábra.

A valóság azonban nem ez, mivel a házaspárnak összesen kilenc gyermeke született. A fent említett haton kívül ugyanis volt még három gyermeke a szülőknek. Róluk azonban nem csak a Czeizel–Erős szerzőpáros nem tesz említést, hanem a többi, Karinthy életrajzával foglalkozó munka sem emlékezik meg.²⁰ Mindössze Kosztolányi Dezsőné írja, hogy „Nyolcan voltak testvérek. Ketten, két kislány, Mariska és Katica, már kicsi korukban elhaltak. Édesanyjuk valami májbajban halt meg, amikor kilencedik gyermekét várta. Karinthy Frigyes hat éves volt ekkor, öccse, Jóska mindössze kettő. A négy lány – valamennyi – idősebb volt Fricinél. Hatan maradtak árván, anya nélkül.”²¹

A kilenc gyermek keresztelésére a Dcák téri evangélikus templomban került sor. Így az ő keresztleveleik mind megtalálhatóak a német egyházközség anyakönyveiben. A kilenc Karinthyi testvér – és keresztelési bejegyzéseik – tehát a következők:

1. Karinthy Eliza Szeréna – akit a családban Elzának hívtak – Budapesten született 1879. október 15-én.²²

2. Karinthy Adél Jusztina – akit a családban Etekának (Etának, Adának) hívtak – Budapesten született 1880. október 20-án.²³

3. Karinthy Gizella Romána – akit a családban Gizellának hívtak – Budapesten született 1882. február 28-án.²⁴

4. Karinthy Leontina Emília – akit a családban Emiliának (Micinek) hívtak – Budapesten született 1885. január 16-án.²⁵

A fenti négy lány egy napon, 1886. január 3-án – egyszerre édesapjukkal és édesanyjukkal – lett megkeresztelve a Dcák téri evangélikus templomban. A nevükön és a születési idejükön kívül a keresztelési dokumentumok teljesen megegyeznek, így most csak a „közös” anyakönyvi bejegyzés adatait közöljük.

A keresztelés ideje: 1886. jan. 3.
Neme: nő
Törvényessége: Trs. [törvényes]
Szülei: Karinthy József hivatalnok és Engel Karolina Szeréna
Lakhelye: Budapest, VII. Damjanich 27.
Keresztszülei: Tschénke B., J. Anna
Keresztelő: Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]

5. Karinthy Mária Hermina

A születés ideje: [1886.] ápr. 22.

A keresztelés ideje: [1886.] máj. 23.

A megkeresztelt neve: Mária Hermina

²⁰ Ilyen például HALÁSZ, *i. m.*, 17; SZALAY, *i. m.*, 7.

²¹ KOSZTOLÁNYINÉ, *i. m.*, 20.

²² MOL, X 2137. *Kereszteltek anyakönyve*, V. köt., 136, 3. fsz.

²³ Uo., V. köt., 136, 4. fsz.

²⁴ Uo., V. köt., 136, 5. fsz.

²⁵ Uo., V. köt., 136, 6. fsz.

Neme: *nő*
Törvényessége: *Trs. [törvényes]*
Szülei: *Karinthi József Ernő hivatalnok és Engel Karolina Szeréna*
Lakhelye: *Budapest, VII. Damjanich 27.*
Keresztszülei: *Kisjókai Ágoston József főmérnök és neje Kacs Kovics Hermina*
Keresztelő: *Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]²⁶*

Karinthi Mariska 9 hónapos korában hunyt el. Haláláról ugyancsak a pesti német evangélikus egyház anyakönyveiből szerezhetünk tudomást. A halotti bejegyzés a következőképpen szól:

A halálozás ideje: *1887. jan. 15.*
A halott neve: *Karinthi Mária, Karinthi József hivatalnok és Engel Sarolta lánya*
Születési helye: *Budapest*
Lakhelye: *Budapest, VII. Damjanich u. 27.*
Neme: *nő*
Életkora: *9 hó*
Betegsége: *Tüsszös béllob*
A metetés helye és ideje: *Budapest, 1887. jan. 17.*
Az eltemető neve: *Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]²⁷*

6. Karinthi Frigyes Ernő

A születés ideje: *[1887.] jun. 25.*
A keresztelés ideje: *[1887.] jul. 3.*
A megkeresztelt neve: *Frigyes Ernő*
Neme: *fi*
Törvényessége: *Trs. [törvényes]*
Szülei: *Karinthi József gyárihivatalnok és Engel Karolina*
Lakhelye: *Budapest, VII. Damjanich 27.*
Keresztszülei: *Fuszek Tivadar gyárihivatalnok*
Keresztelő: *Doleschall S. E. [Sándor Ede, evangélikus lelkész]²⁸*

7. Karinthi Mária Katalin

A születés ideje: *[1889.] márc. 25.*
A keresztelés ideje: *[1889.] márc. 31.*
A megkeresztelt neve: *Mária Katalin*
Neme: *nő*
Törvényessége: *Trs. [törvényes]*
Szülei: *Karinthi József hivatalnok és neje Engel Karolina*
Lakhelye: *Budapest, VIII. Stáció út 46.*

²⁶ Uo., V. köt., 146, 137. fsz.

²⁷ MOL, X 2137. Meghaltak anyakönyve, XV. köt., 90, 16. fsz.

²⁸ MOL, X 2137. Keresztelték anyakönyve, V. köt., 173, 148. fsz.

Keresztszülei: *Polacsek Károly vasúti hivatalnok és neje Engel Angéla*
Keresztelő: *Doleschall S. E.* [Sándor Ede, evangélikus lelkész]²⁹

Sajnos a fenti Karinthi-lány halotti anyakönyvi bejegyzését nem sikerült megtalálnom. Véleményem szerint biztos, hogy még az édesanyja elhunya előtt, azaz 1889 és 1894 között halt meg a kislány. A halálesete azonban sem a pesti magyar, sem a pesti német evangélikus egyháznál nem lett feljegyezve.

8. Karinthi József Ármin

A születés ideje: [1892.] szept. 20.
A keresztelés ideje: [1892.] szept. 26.
A megkeresztelt neve: *József Ármin*
Neme: *fi*
Törvényessége: *Trs.* [törvényes]
Szülei: *Karinthi József hivatalnok és neje Engel Karolina*
Lakhelye: *Budapest, VIII. Losonczi 11.*
Keresztszülei: *Jäger Mór mérnök helyett Gandalovics János hivatalnok*
Keresztelő: *Doleschall S. E.* [Sándor Ede, evangélikus lelkész]³⁰

Czeizelék ifj. Karinthy József keresztapjaként a neves orientalistát, Vámbéry Ármint jelölték meg.³¹ A keresztelési bejegyzésből azonban kiderül, hogy valójában egy hivatalnok, Gandalovics János – valószínűleg az édesapa munkatársa – volt az.

9. Halvaszületett kisfiú

A születés ideje: [1894.] ápr. 18.
A keresztelés ideje: [nincs]
A megkeresztelt neve: [nincs]
Neme: *fi*
Törvényessége: *Trs.* [törvényes]
Szülei: *Karinthi József hivatalnok és neje Engel Sarolta*
Lakhelye: *Budapest, VII. Rottenbiller út 4/b.*
Keresztszülei: [nincs]
Keresztelő: [nincs]
Jegyzet: *Elvetélés*³²

A pesti német evangélikus egyház halotti anyakönyveiben szintén szerepel „N”, mint Karinthi József hivatalnok és Engel Sarolta halva született fia. A dokumentumból kiderül, hogy a gyermeket 1894. április 19-én temették el Budapesten.³³

²⁹ Uo., V. köt., 216, 77. fsz.

³⁰ Uo., V. köt., 304, 226. fsz.

³¹ CZEIZEL-ERŐS, *i. m.*, 30.

³² MOL. X 2137. Kereszteltek anyakönyve, VI. köt., 43, 79. fsz.

³³ MOL. X 2137. Meghaltak anyakönyve, XV. köt., 32, 72. fsz.

A „Karinthy” vezetéknev kialakulása

E tanulmány végén arról szeretnék még röviden, pontokba szedve szólni, hogy milyen „állomásokon ment keresztül” az író családneve, amíg Kohnból – a Karinski, Karinszki, Karinthy alakokon át – Karinthy lett.

1. Kohn. Karinthy Frigyes apai felmenőinek a vezetékneve – a zsidó családoknál nagyon gyakori – Kohn volt. Ezt a családnevet azonban csak az 1780-as évektől kezdték el használni, mivel előtte a magyarországi zsidó családoknak egyáltalán nem volt igazi vezetéknevük. Általában a személynevüket kapcsolták össze az apjuk személynevével és így ezt a két keresztnevet kötötték össze a „ben”, azaz fiú szócskával.

A magyarországi zsidók között a családnev általános használata a II. József-féle, 1780-ban kelt rendelet után terjedt el. Súlyos pénzbírság vagy kitoloncolás terhe alatt kényszerítették ekkor a magyar zsidókra a német vezetékneveket. A névfelvétel úgy történt, hogy – az országos zsidó összeírás alapján – egy kiküldött bizottság elé idézték a zsidókat, ahol családnevet kellett választaniuk és ott erről a névfelvételről hivatalos igazolást is kaptak. A zsidók általában szabadon választhatták meg vezetékneveiket, de akadt azért – nem is kevés – olyan eset is, amikor a hivatalnokok egyszerűen rájuk oktroyálták az új nevet.³⁴

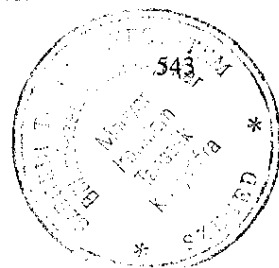
2. Karinski. Karinthy Frigyes őseinek a személyéről sajnos csak igen keveset tudunk. Az új, anyakönyvi adatok alapján is csupán annyi bizonyos, hogy az apai nagyapját Kohn Lipótnak hívták és Pápán volt órásmester. Az ő és Glück Mária házasságából Pápán, 1846-ban született József nevű fia változtatta meg a vezetéknevét.

A magyarosítás dátumát ismerjük, mivel a magyar királyi belügyminiszter 1875. január 6-án, a 476/1874. szám alatt – az 1874. év második felében történt névváltoztatásokról – kiadott körlevele erről pontosan tájékoztat minket. Ebben a dokumentumban a következő adatok szerepelnek Karinthy Frigyes édesapjáról:

Sorszám:	30.
Neve:	Kohn József
Foglalkozása:	[nincs feltüntetve]
Új vezetékneve:	Karinski
Lakhelye:	Budapest
Születési helye:	Pápa
Születési éve:	1846.
Vallása:	izraelita
A rendelet száma:	27756/1874. ³⁵

³⁴ *Zsidó lexikon*, szerk. UJVÁRI Péter, Bp., 1929, 178.

³⁵ Békés Megyei Levéltár, IV. B. 407. b. Békés vármegye alispánjának iratai, 223/1875.

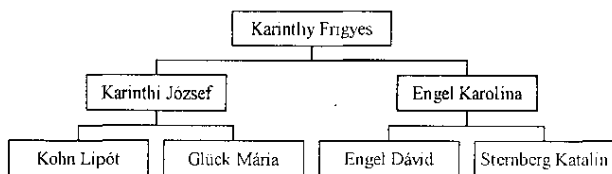
3. Karinszki. A 19. századi magyarországi névváltoztatásokról, 1895-ben kiadott könyv ugyancsak megemlíti a magyarosítás tényét, igaz ugyan, hogy itt az új vezetéknevet nem Karinskinek, hanem Karinszkinék írják.³⁶ Véleményem szerint valamelyik biztosan elírás lehet, de ennek aligha van jelentősége, mivel Kohn – most már Karinszki – József pár évvel később már egy másik vezetéknevet, a Karintheit kezdte el használni.

4. Karinthy. Hogy miként lett a Karinskiből Karinthy, nem tudjuk, de az biztos, hogy a családfő már az 1870-es évek végén ezt a vezetéknevet használta. Az 1878-ban történt házasságáról és az 1886-ban történt kikeresztelkedésről szóló anyakönyvi bejegyzésekben már ezt a nevet olvashatjuk. Gyermekeinek – az 1877-ben született Elzának, az 1880-ban született Eteklának, az 1882-ben született Gizellának, az 1885-ben született Emíliának, az 1886-ban született Máriának, az 1887-ben született Frigyesnek, az 1889-ben született Katalinnak, az 1892-ben született Józsefnek és az 1894-ben halva született kisfiúnak – pedig ugyancsak a Karinthy vezetéknev szerepel a keresztleveleiben.

5. Karinthy. A család azonban a Karinthy nevet sem sokáig használta, mivel még a 19. század végén feltűnik egy újabb névalak, a Karinthy. Az „y”-os, mondhatni „nemesített” változat Karinthy Frigyes legkorábbi fennmaradt naplójában – az 1898. november 26-i bejegyzésben, rövid gyermekkori versének egy részletében – már szerepel:

„A németből felelni
Kihív a Prém tanár
Mutassa meg Karinthy
Okos-e vagy számár?”³⁷

A családfő, Karinthy József és gyermekei tehát a 19. század végétől a Karinthy vezetéknevet kezdték el használni, bár ennek jogi alapja egyáltalán nem volt. Ezt a névfórmát használja egyébként napjainkban Karinthy Frigyes unokája, Márton és dédunokája, Vera is. Érdekes azonban, hogy ifj. Karinthy József – Frigyes öccse – Franciaországban élő fiai, Pierre és Frédéric, valamint az ő leszármazottaik „i”-vel írják a családnevüket.³⁸

Karinthy Frigyes ősei

³⁶ Századunk névváltoztatásai 1800–1893, Bp., 1895, 116.

³⁷ KARINTHY 1997, i. m., 8.

³⁸ CZEIZEL–ERŐS, i. m., passim.